

Wilson van Dusen over:

Swedenborgs Innerlijke Reis.

Het is een vreemde gewaarwording om iemands droomdagboek overhandigd te krijgen. Het is een compliment dat men de intieme geheimen van iemands leven toevertrouwd krijgt. Maar het is een dubbelzinnige situatie, want deze intieme geheimen zijn geschreven in een vreemde en nauwelijks begrijpelijke taal.

Het doel van deze inleiding is te helpen dit bijzondere verslag begrijpelijker te maken.

Om te beginnen, was dit droomdagboek [DD], kennelijk niet bedoeld voor publicatie. Wij zijn bevoorrecht om een zeer persoonlijk verslag te zien, soms neergekrabbeld midden in de nacht, na een droom of een visioen. Omdat Swedenborg ons eigenlijk niet heeft uitgenodigd om dit te lezen, dienen wij dit materiaal met enig respect te behandelen. Wij zijn bevoorrecht hier iets te zien wat waarschijnlijk de oudste en langste serie dromen is die beschikbaar is in welke taal ook. Voor degenen die werkelijk geestelijke ontwikkeling willen begrijpen, zouden we geen toevalliger materiaal kunnen hebben gehad. Het dagboek werd geschreven toen Swedenborg, de wetenschapper, net aan het veranderen was om een religieuze ziener te worden. Deze dromen tonen de ontwikkeling die later leidden tot zijn ervaringen van hemel en hel. Swedenborg zocht God innerlijk te ontmoeten en deze dromen geven een glimp weer van de dialogen van veranderingen in deze ontmoeting. Terwijl hem zijn grootste wens werd gegeven, leidde het goddelijk antwoord hem ook tot persoonlijke veranderingen die hem zouden helpen het Goddelijke te ontvangen.

Wat is een droom?

Degenen die dit niet nauwkeurig hebben bekeken, beschouwen het als een soort nutteloze verbeelding die zichzelf uitrolt wanneer we niet gefocust zijn op de echte wereld. Zulke mensen zien hun eigen levenslange productie van zo'n acht dromen per nacht over het hoofd. Dromen zijn dramatische uitbeeldingen van de basisonderwerpen van het leven van een individu. Het is de moeilijke symbolische taal ervan die iedereen afkerig maakt behalve de noeste onderzoeker. Stel dat je een droommaker zou willen worden. Dan is dit wat je moet doen. Je hebt een intieme relatie met iemand. Jouw taak is het om te wachten tot hij slaapt en hem dan een intiem verslag aan te bieden met betrekking tot de essentiële dingen van zijn leven. Jouw intimiteit is zo subtiel en vol van gevoel dat je weet, bijvoorbeeld, dat zelfs een granenontbijt de betekenis heeft van een intieme familiebijeenkomst. Je weet ook meer dan de dromer. Je weet dat intieme familiebijeenkomsten niet alleen plezierig zijn, het zijn ook de meest diepgaande werkingen van de wijze van de geestelijke ontwikkeling van deze persoon.

Maar in jouw wijsheid, wens je te spreken in een gecoedeerde boodschap die hem vrij laat. Zowel jouw intimiteit als jouw wens om hem vrij te laten zou je ernaar doen neigen om een symbolische taal of parabel te gebruiken, wat Swedenborg noemt 'de taal der overeenstemmingen'. Maar er is nog een reden voor symboliek. Het is een zeer wijs gecomprimeerde taal die tegelijkertijd verschillende dingen kan zeggen. Je kunt tegelijkertijd op alle niveaus werken in en parabel, vanaf het alledaagse tot het hemelse. Dus, als droommaker, zal je met die persoon spreken vanuit de binnenste natuur van zijn leven in een symbolische, dramatische taal van levende gebeurtenissen op een wijze die zijn vrijheid niet aantast.

Laten we er een creëren.

Momenteel is deze persoon verdwaald. Zijn geestelijke ontwikkeling groeit vanuit geregelde intieme bijeenkomsten zoals die aan de ontbijttafel. Hij weet dit helemaal niet. Hij denkt dat het alleen maar plezieriger is om iedereen samen aan het ontbijt te hebben. Hij heeft tijdelijk deze lijn van zijn geestelijke ontwikkeling verloren. Zijn aandacht wordt verspreid over andere zorgen. Wij moeten hem eraan herinneren. Dus hier is de droom. Hij valt in slaap en wij laten hem door deze ervaring gaan. Hij is in de keuken; het is een beetje donker (weinig inzicht); er haasten zich mensen langs hem heen (meer haasten dan wandelen, meer verspreiden dan bijeenkomen); een groot pak ontbijtgranen valt om en verspreidt zich in alle richtingen (er gebeurt hier veel). Hij probeert het bij elkaar te verzamelen, dan wordt hij wakker. Deze samengevatte boodschap zegt, waar je staat, het is donker; mensen haasten zich te veel en gaan uiteen. Je moet bijeenkomen. Het wordt voorgesteld als een granenontbijt omdat, voor hem, datgene waar het betrekking op heeft, niet al te belangrijk lijkt wanneer hij wakker is. 'Ik weet niet waarom ik zo druk was met alleen maar ontbijtgraan bijeen te rapen'. Maar het gevoel in de droom was geheel het tegengestelde. Het was dringend om dit graan te verzamelen. Het gevoel in de droom is altijd correct. Op het ene niveau zegt het dat je leven uit elkaar valt en dat je het bijeen moet rapen. Op een dieper niveau wordt gewezen naar zijn geestelijke ontwikkeling en graan betekent innerlijke goedheden en waarheden (zie: Swedenborgs Hemelse Verborgenheden 7112).

Hier is iets van een boodschap van de Ene die in een intieme verbinding met ons leeft, de Ene die bezorgd is over de kwaliteit van ons leven en ons toch in essentie vrij laat. Maar dit is een proces dat de meesten verwerpen als nutteloze verbeelding. Inderdaad een granenontbijt.

Het basisproces dat onder dromen ligt is hetzelfde als de taal der overeenstemmingen wat Swedenborg later begon in te zien als de hoofdsleutel tot het verstaan van alle geestelijke zaken. In het 'droomdagboek' zien we Swedenborg deze taal beginnen te ervaren en te begrijpen. In feite toont het eerste deel van het dagboek dat Swedenborg al enige ervaring in deze zaken heeft gehad.

Vanaf het begin begreep hij zijn dromen veel beter dan zijn tijdgenoten. Toch werd zijn begrip van deze taal der parabels steeds zekerder naarmate het dagboek vorderde. Dit wil niet zeggen dat de persoonlijke droombeelden van een individu en de overeenstemmingen in de Bijbel precies hetzelfde zijn, maar dat ze hetzelfde proces weergeven. In de Bijbel spreekt de Heer tot de mensen in termen van intieme ervaringen van rassen van mensen, terwijl in het geval hierboven, het een spreken is tot een mens in termen van zijn eigen levenservaring.

Het proces is hetzelfde.

In feite is een van de centrale gevolgtrekkingen in het werk van 'de Natuurlijke Diepte in de Mens', dat dit proces, dat dromen beschrijft en verscheidene andere innerlijke processen, een inherent, natuurlijk proces. Iedereen heeft het, of hij nu wel of niet belang hecht aan symboliek. Er zijn experimenten die aantonen dat het niet echt kan worden toegesloten. Dromen stopzetten als experiment neigt ertoe dat dromen zich verspreiden in het waakbewustzijn. In feite is dit het meest fundamentele van alle processen die onder het bewustzijn liggen. Wat er ook gedaan wordt om aan het mentale functioneren grenzen te stellen of het te beschadigen, het zal alleen maar zorgen dat dit allerinnerlijkste proces zal ontwaken. Bijvoorbeeld, probeer alle zintuigelijke invloed af te schermen bij iemand die blind, doof en als een foetus in warm water drijft. Wordt zo'n persoon onbewust zonder alle zintuigelijke gegevens die hem georiënteerd houden? Zeker niet. De innerlijke natuurlijke symbolische droommaker komt naar boven met vlammende kleuren. De religieuze mens is vaak nalatig om de diepten van de menselijke ervaring te beschouwen, verwerpt dromen en gelijkaardige staten als van twijfelachtig nut. Klinisch psychologen maken er gebruik van maar zien zelden de religieuze gevolgtrekkingen. Toegewijde volgelingen van Swedenborg zouden liever het feit dat hij zijn dromen bestudeerde, over het hoofd zien, juist in de tijd dat hij een ziener zou worden. Het is alsof we onze kennis in hokjes hebben verdeeld en er problemen mee hebben te zien, wat beschouwd wordt als een eenvoudige persoonlijke ervaring, ook bredere religieuze contexten heeft. Als we alleen zorg droegen voor onze persoon, hierboven, een diepere religieuze ervaring te geven, zouden we hem dezelfde droom hebben moeten geven. Toch blijkt het dat de droommaker zorgdraagt voor het hele scala van onze levenservaring. De boodschap voor onze persoon boven, is passend voor beter eten, meer bijeenbrengen dan verspreiden, vrede naar zichzelf en zijn familie brengen en

hem te laten terugkeren op zijn persoonlijke, natuurlijk geestelijke pad.

Stel je het beeld voor dat je binnenin de intieme details van het leven bent van die persoon en je kunt beginnen dromen te verklaren. Het is geen intellectueel proces maar meer een van proberen de persoon aan te voelen. Het helpt zeer om te visualiseren dat je in dezelfde droom opgenomen bent, zodat je het gevoel krijgt wat er gaande is.

Laten we dan eens kijken naar een van de dromen in Swedenborgs droomboek:

[DD 18]

'Stond achter een machine die in beweging werd gezet door een wiel; de spaken verstrikten mij hoe langer hoe meer en voerden me omhoog, zodat het onmogelijk was te ontsnappen; werd wakker.'

Swedenborg was een mijnbouwingenieur. Hij had vele zorgvuldige tekeningen van zulke machines gemaakt. Hij probeerde om de processen in de mijnindustrie te verbeteren en dit impliceerde nieuwe en betere machines. Laten we proberen de ervaring binnen te gaan om te zien of wij kunnen aanvoelen waar het over gaat. We staan achter de machine. Normaal zouden we ons veilig voelen en niet verward in de machine. Het moet groot zijn. Grote in elkaar geschakelde wielen. O, o! We raken er hoe langer hoe meer in verward, gepakt door de spaken. Daar gaan we dan. Het is beangstigend. We zijn gepakt door de spaken en worden omhoog gevoerd. Er is geen ontkomen aan. Er is een hopeloos gevoel. We kunnen de grote wielen horen malen, bewegen, ons dragen, onverbiddelijk. Wat staat er te gebeuren? We worden wakker.

Let op het drama. Eerst staan we er achter, minder betrokken, niet opgeheven. Dan worden we er in betrokken, opgeheven. Swedenborg de ingenieur kon erbij staan, niet omhoog meegevoerd worden. Dit is een van de eerste dromen in het dagboek. Hij werd gepakt en omhooggevoerd. Hoewel het best angstig kan zijn, is de gebruikelijke conclusie van 'omhoog', is naar datgene wat hoger is, het geestelijke.

Wanneer we, als droommaker, wilden zeggen tegen Swedenborg: 'Jij ingenieur! Je dacht dat je erbij kon staan en er niet bij betrokken raken. Nu ben je gepakt in iets wat immens is en enigermate beangstigend', zouden wij een droom als deze bedenken.

Swedenborg had een voordeel boven ons: hij kon tot in de details van zijn leven voelen om de associaties van de droom te lezen. Wij hebben het voordeel boven hem dat wij kunnen kijken naar de natuur van zijn leven en zien wat er ging gebeuren, waar hij naartoe werd gedragen.

Laten we eens kijken naar de associaties in volgende droom:

[DD 18]

'Betekent of dat ik strikter [toegewijder] moet worden; of misschien refereert het aan de longen van de foetus in de baarmoeder, waarover ik direct daarna aan het schrijven was, of beide.'

Wat zijn associaties?

De droom is gemaakt van innerlijke aspecten van het leven zelf. Associaties zijn de inwendige verbindingen in dat leven. Wanneer iemand wordt geholpen zijn droom uit te werken maakt het een aanzienlijk verschil welke staat in zijn leven wordt weergegeven in de associaties ervan. Hoe meer ze lijken op intellectuele constructies van het bijna-bewuste, des te minder waarde hebben ze. Hoe meer ze weergeven wat de persoon als belangrijk voelt, des te centraler is de associatie. Alle associaties zijn juist in een bepaalde mate en moeten worden gerespecteerd. Maar de associaties die het leven vatten zijn dieper en betekenisvoller. Bijvoorbeeld, als de dromer plotseling voelt, in een uitbarsting van gevoel dat een en ander iets bepaalds betekent, is deze associatie centraal en wordt een veelzeggende sleutel tot de betekenis van de droom. Het is geen kwestie van vooringenomen zijn ten opzichte van gevoel, het is een sleutel tot hoe vol en hoe centraal het leven erin betrokken is. De meest centrale strekking van al deze dromen van Swedenborg is vanuit een nogal koele, afstandelijke intellectuele benadering tot het innerlijk leven, naar een steeds diepere emotionele betrokkenheid.

Bovenstaande associaties zeggen verschillende dingen. Hoewel ze aan het begin van het droomdagboek staan, geven ze aan dat hij al enige ervaring met innerlijke processen had. Wielen en machines worden als symbolen genomen omdat ze enigszins refereren aan zijn leven. Hij is duidelijk onzeker over de betekenis. Deze associaties zijn ondiep, niet onjuist, maar dicht bij het verstand en daarom niet al te diep. 'Betekent dat ik strikter [toegewijder] moet zijn...' Dat is vrij goed. Het vangt iets van de hoedanigheid van het opgepakt worden door de spaken van het wiel. Maar op welke wijze gehouden worden, in zijn wetenschappelijke werk of in de voortgang van het innerlijk leven? De volgende associatie van de longen van een foetus stamt van het feit dat hij in die tijd werk deed in de anatomie. Deels was dit een interpretatie van een symbool met een symbool, iets dat gemakkelijk plaatsvindt wanneer iemand aanvangt met het doorgronden van dit proces. Hoe kunnen wij weten dat 'longen van een foetus' een symbool is? Alles van een droom wordt gevormd vanuit het leven van de persoon en geeft de persoon weer. Als 'de longen van een foetus' hem voorstellen, dan zijn die ook symbolisch. Als we naar Swedenborgs latere werken zouden gaan, zouden we ontdekken dat 'foetaal zijn', duidt op het allereerste begin en dat longen van doen hebben met begrijpen. Vertaling: 'Ik ben gepakt in het allereerste begin van het begrijpen van een proces dat groter is dan ikzelf en mij omhoogvoert.' Dit past in de context van zijn hele leven en vooral de geestelijke ontwikkeling die spoedig zou volgen. Er is nog een teken dat Swedenborg op de juiste weg was van het begrijpen van dit proces. Hij kon accepteren dat de droom tegelijkertijd twee niveaus van betekenis kan hebben, dat hij 'strik [toegewijder]' moest worden en 'foetale longen'. Hij was zover dat hij de nogal rechtlijnige en beperkte hoedanigheid van het logische bewustzijn kon verlaten (vooral karakteristiek voor een levenslange wetenschapper), naar de meer doordringende spreiding van betekenis in het innerlijke proces. Iets kan twee zeer verschillende betekenissen hebben. Zijn greep op de natuur van het proces dat hem oppakte groeide snel gedurende de weinige maanden van dit droomboek. Hij begon het dagboek met een goed beginnersgevoel van de taal van het innerlijk leven en toonde zich een snelle leerling.

Laten we de volgende droom samen proberen om er van verzekerd te zijn dat je kan binnengaan en een begin maken met het begrijpen van het proces dat in dit dagboek wordt weergegeven.

[DD 19]

2. Was in een tuin, waarin veel verdelingen waren; mooi; hiervan wilde ik er een voor mezelf hebben, maar keek rond om te zien of er een weg was om eruit te komen. Het scheen me toe dat ik er een zag, en dacht aan een andere. Er was iemand die een aantal onzichtbare kruipende dieren wegpakte, en ze doodde, hij zei dat het insecten waren, die iemand daar had laten vallen en naar binnen had gegooid, en die de mensen daar besmetten.

Ik heb ze niet gezien, maar zag een ander klein kruipend iets, dat ik op een witte linnen doek liet vallen naast een vrouw. Het was de onreinheid die uit mij moet worden uitgeroeid.'

Ga de ervaring binnen. Zie de mooie tuin.

Als jij Swedenborgs droommaker was, wat is dan een tuin? Het is een plek waar het leven tussen het groen opbloeit. Swedenborg merkt op dat de tuin vele verdelingen heeft. Het is ordelijk, bedacht, gestructureerd.

Dit is geen verrassing, want zijn hele leven was hij bezig geweest structuren van dingen te onderzoeken. Zelfs zijn latere theologie was een tuin met veel verdelingen. Hij wil er op zijn minst een bezitten. Droevig, maar geen ervan is nog van hem. Dat wil zeggen, dat deze groene omgeving waarin hij loopt, terwijl hij slaapt, voor hem vreemd lijkt. Niets ervan is van hem. Dit is nog een manier om deze afstand aan te tonen en ook zijn eerste houding tot deze groene omgeving in hemzelf. Het is iets soortgelijks als het staan achter het wiel in de eerste droom. Het is een wens om op zichzelf te zijn. Hoe kan ik hier uitkomen; deze weg of die? Hij is een denker en niet doordrongen van het wonder van de tuin, hoewel die heel mooi is. Wat gaat er nu eigenlijk werkelijk van binnen om in deze groene omgeving? Iemand pakt een aantal onzichtbare kruipende dingen weg. Jammer, de tuin is verontreinigd op een wijze die niet vanaf de buitenkant is te zien. Iemand had de tuin, bijna zorgeloos, besmet (had laten vallen en naar binnen gegooid). Dit besmette de mensen daar, namelijk Swedenborg zelf. Wat zijn deze insecten? Alles wat neigt tot vervuiling en vernietigen deze groenheid van leven. Hoewel iemand (een bepaalde kracht in Swedenborg) deze verontreiniging oppakt en doodt, ligt er in opgesloten dat er veel meer is. Wat de besmetting is, is nog niet duidelijk. Maar tenslotte ziet hij een kruipend iets en laat het vallen op een witte doek naast een vrouw. Een kruipend insect, laten vallen op een witte doek. Het beeld suggereert een contrast tussen goed (witte doek) en kwaad (een insect). In feite zoals goed en kwaad, komt het insect beter uit in contrast met een witte doek. Maar waarom een witte doek naast een vrouw? Het beeld zegt dat de zuiverheid van de witte doek en de vrouw verbonden zijn. Swedenborgs eigen associatie is dat de droom iets zegt dat een bepaalde soort onzuiverheid uit hem moet worden uitgeroeid. Deze past helemaal bij de hele opvoering en gevoel van de droom. Het kan zijn dat hij een bepaalde soort onzuiverheid in gedachten had (hij zegt 'de' onzuiverheid moet worden uitgeroeid). Kunnen we nu precies weten wat de insecten in de tuin zijn? Eigenlijk schemert dit door in de droom, maar is moeilijk te zien. Ik geloof dat Swedenborg dit op dat moment slechts deels begreep. Mijn gissing is dat hij de onzuiverheid zag als een aanduiding van lust of trots, of beide. De waarde van een lange serie dromen is dat de

fouten die we maken in een droom geleidelijk recht gezet kunnen worden als het innerlijke proces zijn nachtelijke boodschappen in ontelbare verschillende manieren zendt. De insecten en vrouwen worden binnen een centraal thema in zijn dromen behandeld.

Eigenlijk wordt de onzuiverheid in deze droom beschreven; de lezer echter heeft het toegevoegde voordeel dat hij Swedenborgs leven kent en deze hele serie dromen redelijk goed. Men is in een prachtige tuin, hij is gestructureerd, men wil een deel ervan hebben, en men denkt hoe men er vandaan kan komen. Samengevat, men wil de verbinding tot dit leven bezitten en regelen. Wat zijn insecten in een tuin anders dan zelf gewilde deeltjes van het leven die niet handelen zoals men wenst. Als ze deden zoals de tuinman wilde, zou er geen probleem zijn. Tuinlieden vinden bijen die bestuiven niet erg. Swedenborg wenst te bezitten, te regelen, maar op een afstand van dit leven te blijven. Deze houding bezorgt hem vervuiling. Het insect dat duidelijk voor ogen verschijnt op het witte doek is specifiek een 'kruipend iets'. Geen fragment van de droom is nutteloze informatie. Swedenborgs latere openbaring zou zeggen dat kruipende dingen de intellectuele geheugenkennis van de uitwendige mens voorstellen (Hemelse Verborgenheden 40). Dit is het insect dat de levengroenheid bederft, de intellectuele, redelijke, uitwendige mens die graag willen bezitten, regelen, maar niet door het leven worden geregeld (liever achter de machine staan dan er door worden opgenomen). Dit is de neiging die moet worden uitgeroeid. Maar, het zou ruim voldoende zijn voor de lezer om een gevoel te krijgen dat er een levengroenheid in deze man is, maar iets in hem vervuult dit leven en dient te worden uitgeroeid.

Nu dat je enige waardering hebt voor wat het proces met zich meebrengt en kan rondwandelen binnen dit mistige drama, laten we het eens hebben over het toneelachtige vorm van al deze dromen. Om Swedenborg te begrijpen is het noodzakelijk te accepteren dat hij werkelijk een zeer intellectuele wetenschapper was. Als je daarvan geen goed idee hebt, lees dan de verschillende delen over de zintuigen, de genitaliën, het brein en chemie als beginpunt. Hier is een reusachtig intellect bezig met een poging om alles te begrijpen.

Na alle bekende terreinen van de menselijke kennis te hebben doorvorst, koos hij ervoor zichzelf binnenin te onderzoeken, op de meest rechtstreeks mogelijke manier, door een zeer intense studie van innerlijke processen. In het dromendagboek (222, 261, 267) staan visioenen, trancetoestanden en hypnogogische ervaringen. Neem ook in aanmerking de tijd en context van deze innerlijke verkenning. Er waren geen psychoanalisten, geen dieptepsychologen; het onbewuste moest nog worden ontdekt. Er was eigenlijk helemaal geen werkelijk inzicht van deze innerlijke processen of dromen behalve door monniken en mystici.

Het was *terra incognita*, een onbekend land dat hij zich voornam te verkennen en daarbij zijn leven en gezondheid te riskeren. Hij had niemand om raad te vragen, geen boeken, geen hulp behalve innerlijk. Dit was onbetwistbaar een gedurfde onderneming. Toch was er een soort van begeleiding in dit onderzoek. Zijn uiterste belang was het kennen en ervaren van God. Dit is het centrale thema in dit dagboek. Hij was opgewekt wanneer hij de een of andere ervaring van het Goddelijke had. (DD 39, 51-4, 127, 167, 276) en terneergeslagen wanneer hij zich verwijderd voelde van het Goddelijke. Hij begon het droomonderzoek deels om te zien wat er werkelijk was, net als hij dit bij alle vorige wetenschappen had gedaan, maar vooral de ontmoeting met het Goddelijke. Vandaar vinden we gebed en visioenen van het Goddelijke doorengemengd in dit proces. Dit was Swedenborgs bewuste kant van de vergelijking. Hij was een zeer intellectuele wetenschapper die God wilde leren kennen door diep te graven in zijn eigen leven. Iedereen die zich op dit gebied gewaagd heeft, zal waarderen hoe hard hij het geprobeerd heeft. Laten we nu eens proberen te zien naar de ontwikkeling tussen Swedenborg en het innerlijk proces. Tot hij werkelijk aanduidingen had dat het Goddelijke in hem was en hem een helpende hand bood, was hij echt onzeker, waar hij in terecht zou komen. Zelfs met de vreemde ervaringen, zoals de verdubbeling van zijn gedachten (DD 174: hij was zich bewust van een idee en het tegenovergestelde ervan, zijn intellectuele controle werd overweldigd), vreesde hij niet echt krankzinnigheid. Hij vreesde dat het niet betekenisvol zou zijn, dat het hem niet zou helpen het Goddelijke te bereiken, zijn werkelijke doel. In feite was het hele gebeuren een soort van omhoog draaiende spiraal. Tijdens korte momenten voelde hij steeds opgang en neergang, maar zijn algemene voortgang tot het Goddelijke was vrijwel steeds onverbiddelijk omhoog.

In een vroege droom beschreef Swedenborg zichzelf als onzuiver en onwaardig (DD 19). Dit was waar, maar waarschijnlijk niet in de zin die hij vermoedde. Veruit de grootste taak die het innerlijk moest verwezenlijken was om dit enorme intellect te brengen naar een gevoelvol begrip van het leven zelf. Op bepaalde momenten dacht hij dat zijn dromen betrekking hadden op zijn wetenschappelijke werk (DD 18, 243, 244) op dezelfde manier als hij was. Dat waren ze echter niet. Het innerlijke proces noemde dit een zware lading (DD 31). Het innerlijk probeerde hem tot een gevoelvol begrip te brengen, een begrip dat rechtstreeks op persoonlijke levenservaring was gebaseerd. Naast andere symbolen sprak het hierover in termen van zijn relaties met vrouwen (gevoelens). Hij wilde een vrouw (verbinding met dit innerlijke rijk van levensgevoel) maar hij was onwaardig. Hij dacht seksueel aan hen, maar seks was verboden. Wat voor seksuele ervaring hij had gehad in vroegere jaren, daadwerkelijke seksualiteit was voor enige tijd terzijde gesteld volgens de dromen. Het probleem met zijn eigen gevoelens was dat

hij ze moest beschouwen in hun eigen natuur door hun rijk met genegenheid binnen te gaan. Toch was zijn intellect bezorgd over waar hij in terecht zou kunnen komen. Op het platste niveau was zijn onwaardigheid dat hij wel lustig was en seks opzij moest zetten. Dat was voor het grootste deel gebeurd. Ernstiger, en op een dieper niveau, was zijn onwaardigheid dat hij de Goddelijkheid durfde te benaderen op zijn eigen voorwaarden, dat wil zeggen intellectueel. Het innerlijk proces kon dat eenvoudigweg niet toestaan. Tevoren had hij al deze delen over anatomie gedaan in een poging de ziel te vinden. De ziel kon gevonden worden, hier voorgesteld als een mooie vrouw, maar hij moest emotioneel vechten om haar te vinden. Bovendien, hij moest emotioneel worden om haar te vinden. Op een bepaalde manier geven de laatste opgeschreven bewuste gedachten aan het eind van het dagboek het pad dat hij over moest gaan weer.

[DD 286]

'Waarheden of maagden van deze soort denken dat het normaal is te worden uitgesteld voor de verkoop; ze beschouwen zichzelf als zo kostbaar en duur voor hun bewonderaars dat ze het een belediging vinden als iemand een bod op hen doet; dus meer nog als hij komt om hen te kopen. Anderen, die hen als van geen belang beschouwen, behandelen ze hooghartig.

Dus, opdat ze niet onder de waardering door de eerdere, noch in verachting door de laatste vallen, bieden ze zich graag kosteloos aan hun geliefden aan.

Ik, die hun dienaar ben, durf hen niet ongehoorzamen te zijn, uit angst om beroofd te worden van hun dienst.'

Waar zocht hij naar? Waarheid. Maar de waarheid is omgezet. Zij is als een liefelijke maagd en de wijze waarop zij voelt moet begrepen worden. Niemand kan haar kopen. Degenen die haar van geen belang achten, behandelt ze hooghartig. Zij verkiest het zichzelf weg te geven aan iemand die van haar houdt.

Het centrale thema dat plaatsvindt in het droomdagboek is dat juist de basis van zijn begrijpen verschoven was door deze innerlijke ontdekking. Zijn inzicht was toegenege, ontvankelijk geworden en daarbij levend. Eerder was er onwaardigheid. Hij had geprobeerd waarheden te kopen, en de prijs te betalen van intellectuele analyse. Hij had haar eveneens onderschat toen hij twijfelde en dit innerlijke proces onderschatte. Nu had hij de weg gevonden. De echte waarheid, die ervoor niet werd gekend (een maagd) werd gratis gegeven aan een minnaar, want de minnaar was toegenege in haar werkelijke natuur binnengekomen.

Het droomdagboek is relatief verwaarloosd door Swedenborg wetenschappers omdat zij niet volledig aanvoelden waarop het betrekking had. Er was enig schandalige praat toen dit voor het eerst werd gepubliceerd in het origineel Zweeds, vanwege de paar seksuele verwijzingen.

De enige complete Engelse editie had alle seksuele passages in het Latijn. Het schandaal was dwaas. Deze mensen hadden niet gekeken naar hun eigen veel grotere hoeveelheid seksuele dromen. Vergeleken bij een gemiddelde serie dromen, is seks hier waarschijnlijk ondervertegenwoordigd. Een psychoanalist concludeerde dat Swedenborg homoseksueel was. Hij had niet de duidelijke heteroseksualiteit van deze dromen gezien. Anderen hebben gezegd dat Swedenborg een seksueel probleem had. Dat moet dan duidelijk zijn in de context. Het was de poging van een ongetrouwde man om natuurlijke wensen onder controle te krijgen, wat het liet lijken op een probleem. De seksuele verlangens verdwenen tijdens het schrijven van het dagboek. De intieme associaties van de droommaker leidden tot het gebruik van grove symbolen. Het grofste voorbeeld hier is de 'vagina dentata', een vagina met tanden (DD 120, 261). Moderne droomanalyse heeft hetzelfde symbool ontdekt. Dit was een van de diverse manieren waarop Swedenborgs moeilijkheid (tanden) met gevoel (vagina) werd uitgedrukt. Op een bepaalde wijze is de ophief over seks in deze dromen passend, want de verhouding tot vrouwen (zijn eigen gevoelskant) was een centraal thema van zijn dromen. Het was alsof deze grote ontdekker God wilde kennen op zijn eigen voorwaarden (intellectueel, redelijk en onder controle) en hij leerde dat hij zijn eigen gevoelskant moest ervaren om te komen tot de liefde van God. Hij kon God niet kennen behalve door meer als Hij te worden. Dit is ook de vorm van de relatie tussen persoonlijke en geestelijke ontwikkeling.

Er zijn twee voorspellende dromen in deze serie (DD 243, 250). Totdat men strijdt met dromen en de wijsheid ervan gaat waarderen, is het moeilijk te geloven dat de droommaker ook iemands toekomst ziet. Er is daar stevig bewijs voor. De moeilijkheid is dat, te midden van een grote hoeveelheid symboliek, een dromer meestal problemen heeft met te zien wat over de toekomst spreekt en wat eenvoudig een portret geeft van het heden. In een droom (DD 250), wordt gerefereerd aan Swedenborgs boek 'De Verering en Liefde van God'. Maar Swedenborg had zelfs niet bedacht om het al te schrijven, laat staan de titel ervan te verzinnen. Hij dacht dat de droom sloeg op zijn nogal droge, intellectuele werk over de oneindigheid. De hele droom (DD 249, 252) is de moeite waard om te bestuderen, want het behandelt rechtstreeks het centrale probleem van het weglopen van hem van intellect naar liefde.

De droom spreekt terloops van een boek dat hij nog niet had ontvangen, een boek dat een uitbarsting moest worden van hartstochtelijk begrip. De andere droom is zelfs nog interessanter want deze zegt heel ongedwongen dat Swedenborg zal worden toegelaten in de hemel en de hel, zoals later gebeurde.

[DD 243]

'Ik zag een geveltop van het mooiste paleis dat ooit zou kunnen worden gezien; glorieus alsof de zon erop is.

Er werd tegen me gezegd dat in het gezelschap was besloten dat ik lid zou worden dat onsterfelijk was, wat niemand voorheen was geweest, behalve een die dood was geweest en weer levend was geweest.

Anderen zeiden dat er meerdere waren.'

Hier wordt zijn toekomstige entree in de hemel en de hel terloops beschreven. Hij gebruikte de geveltop van een paleis meer dan eens alsof het een ideale plaats betekende. Kennelijk was er besloten dat hij een van de weinige stervelingen moest worden om de hemel en de hel te onderzoeken. Vreemd genoeg, dacht hij dat hij misschien de enige was die deze ervaring zou hebben, maar 'anderen zeiden dat er meerdere waren.'

Een slotscène van buiten het bereik van dit dagboek zal deze gebeurtenis hier schetsen. Swedenborgs vriend Robsahm herinnerde zich dat hij Swedenborg vroeg of ieder ander mens in dezelfde graad van spiritualiteit kon komen waarin hij was. Swedenborg waarschuwde hem dat dit kon leiden tot krankzinnigheid als iemand 'vanuit zijn natuurlijke mens en door zijn eigen speculaties probeert hemelse dingen te doorgronden, die het begrip overstijgen.' Hier was de centrale onzuiverheid, die moest worden vernietigd in deze serie dromen. Hij gaat verder de dag te beschrijven dat hij werd toegelaten in de hemel en de hel. Hij was in Londen in een herberg. Hij had naar hartenlust gegeten en had druk gediscussieerd. Het onverklaarbare trad een visioen binnen. De ruimte werd donker (donkerheid van het begrijpen) en de vloer was bedekt met kruipende reptielen, slangen, kikkers en gelijksoortige schepsels. Toen verdween de duisternis plotseling en er was een man in de kamer bij hem. 'Ik was heel angstig door zijn woorden, want hij zei: Eet niet zoveel.' Verschrikt ging hij naar huis. Weer, verscheen de man en openbaarde dat Hij de Heer God was en dat Swedenborg geleid zou worden in wat hij moest schrijven. Diezelfde avond, volgens Robsahm, werd hij volledig binnengeleid in de hemel en de hel, een ervaring die bij hem zou blijven wanneer hij maar wilde gedurende vele jaren. Droom 243 wordt werkelijkheid. Maar waarom 'Eet niet zoveel'? Ik geloof, met de wetenschapper Alfred Acton, dat het sloeg op de overmaat van zijn kant in het aannemen dat hij zo veel wist in filosofische discussies, want zijn opdracht was, geleid te worden door de Heer. Hij 'slokte teveel op', voor degene die opgeeft van zijn eigen krachten. Kruipende dingen stellen gevaren voor van aanmatigende speculatie.

Met deze laatste waarschuwing ten aanzien de onzuiverheid die moest worden verwijderd, werd hij een dienaar van de Heer. Zijn geschriften daarna zijn in duidelijk contrast met de eerdere.

Waar hij eerst eindeloos over speculeerde, is geen spoor meer te vinden in zijn theologie.

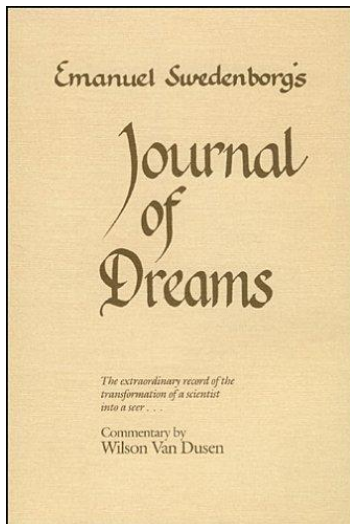
Daar beschrijft hij wat hem gegeven is te weten, wat hij heeft gezien en ervaren. Zijn latere geschriften zijn vol van gevoel en tonen veel bewogenheid met liefde en toegegenheid.

Er staan verschillende belangrijke lessen in dit boek. Het Goddelijke is binnenin en kan worden gekend, maar het proces is er een van strijd en zoeken. Het is maar goed dat juist de dromentaal aan ons vraagt om de enigszins vreemde en intieme wegen van het innerlijk proces binnen te gaan. Wij moeten ons uitrekken en veranderen om het te begrijpen. Het proces van geestelijke ontwikkeling vereist persoonlijke groei. De persoon die zou willen proberen het Goddelijke vanuit zijn conventionele bewustzijnsstandpunt te bereiken, zal merken dat hij moet veranderen, uitbreiden, nieuw te worden in onverwachte richtingen alvorens het Goddelijke gekend kan worden. Wanneer we echt dit verslag leren lezen om, als het ware 'gegrepen te worden door de spaken van het wiel', zoals met hem gebeurde, dan kunnen we ook beginnen de geduldig verzonden boodschappen te lezen die we elke nacht ontvangen.

In Swedenborgs onzekerheid, twijfel en strijd, zouden we iets van onszelf moeten zien en ter harte nemen. Want we zijn allemaal zoals Emanuel Swedenborg, door de genade van God, gegrepen door de spaken van een groot wiel.

Wilson van Dusen.

Emanuel Swedenborg's Journal of Dreams
The extraordinary record of the transformation of a scientist into a seer . . .

Deze titel werd gepubliceerd door de Swedenborg Foundation USA; 1986; 194 pp; ISBN 100877851336.

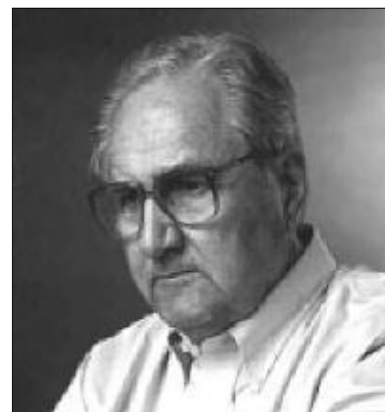
Door J.J.G. Wilkinson uit het Zweeds vertaald in het Engels in 1860. Inleiding door Wilson van Dusen.

Over Wilson van Dusen.

In zijn boek over Swedenborg, *The Presence of Other Worlds* brengt Wilson Van Dusen bepaalde suggesties naar voren over Swedenborgs visioenen, die gebaseerd zijn op Van Dusen's eigen experimenten met meditatie en "hypnagogische toestanden" (d.w.z. toestanden die bestaan op de grens tussen slapen en waken).

De meesten van ons nemen deze toestanden slechts kort waar en vallen dan in slaap. Van Dusen stelt dat het mogelijk is om wakker te blijven, terwijl we "mentale processen waarnemen die spontaan optreden".

Net als Jung merkt hij op dat "er voldoende zelfbewustzijn is in de hypnagogische toestand om ze te kunnen herinneren, vast te leggen en zelfs te praten met de innerlijke processen." Deze opvattingen komen dicht bij de werkelijkheid van Swedenborgs visionaire ervaringen. Voorbij de hypnagogische toestand ligt de trance, waarin het "naakte zelf" zagezegd leert af te dalen in de innerlijke wereld zonder in slaap te vallen. Het bewustzijn is verhoogd, maar het lichamelijke besef is latent.

Hoewel we zeker meer weten over deze innerlijke toestanden dan Swedenborgs tijdgenoten, hebben we toch maar het halve antwoord, misschien zelfs minder.

Jung geloofde dat Philemon, in feite een "wijzer zelf" was, en een superieur inzicht vertegenwoordigde.

Andere moderne psychologen hebben gebruik gemaakt van het begrip "bovenbewuste geest."

Want als de geest een onbewuste "kelder" heeft, kan ze dan ook niet een bovenbewuste "zolder" hebben, een deel van de geest dat een dieper inzicht en een hogere kennis heeft dan het "alledaagse zelf"?

Veel wichelroedelopers die naar water zoeken geloven dat hun wichelroeden reageren op de kennis van de bovenbewuste geest; dit lijkt te worden bevestigd door het feit dat een goede wichelroedeloper alles kan vinden, eenvoudigweg door zich "af te stemmen."

Als hij naar olie of ijzererts zoekt, zal zijn wichelroede niet op water reageren. En zo lijkt het op zijn minst waarschijnlijk dat Swedenborgs engelen, net als Philemon, vertegenwoordigers waren van zijn hogere zelf, en dat zijn visioenen van hemel en hel symbolische representaties waren van echte innerlijke toestanden die de ziel na de dood ontmoet.

(Volgens Swedenborg bestaat de wereld na de dood geheel uit innerlijke toestanden en heeft ze geen externe ruimte en tijd zoals onze wereld.)

Tegelijkertijd moeten we toegeven dat het mogelijk is dat Swedenborgs engelen in feite hogere wezens waren, en niet slechts "symbolen" geschapen door de geest.

Van Dusen verklaart ronduit:

"dat deze innerlijke toestanden de kwestie aan de orde stellen van de aanwezigheid van spirituele wezens, die in wisselwerking staan met onze levens."

Romans zoals *De Exorsist* hebben zeker de mogelijkheid gepopulariseerd dat demonische krachten onafhankelijk van de menselijke geest kunnen bestaan.

Als we de opgetekende gevallen van "bezetenheid" onderzoeken worden we ons wederom bewust van de dubbelzinnigheden die verborgen worden door onze heldere, wetenschappelijke begrippen.

In 1995 publiceerde Uitgeverij de Ster het eerste 'Ster-Cahier', getiteld:

STER - CAHIER

De aanwezigheid van geesten bij waanzin,
door Dr. Wilson van Dusen.
Nederlandse vertaling Drs. Willem Franken.
ISBN: 90 6556 0874; 33 pagina's; Tilburg 1995.

In deze brochure analyseert de psycholoog Wilson van Dusen, op basis van waarnemingen uit zijn eigen therapeutische praktijk, fenomenen als stemmen horen, het zien van beelden of visioenen door patiënten die bij hem in behandeling waren.

Hij vergelijkt deze fenomenen met de ervaringen die Emanuel Swedenborg in zijn geschriften heeft vermeld en komt tot belangrijke conclusies die voor modern wetenschappelijk onderzoek op dit terrein van groot belang zijn. Het boekje is al enige tijd uitverkocht, maar belangstellenden kunnen het gratis kopiëren van onze website, waar het in zijn geheel te vinden is bij de essays:

[Over de aanwezigheid van geesten bij waanzin.](#)

Er staat nog een ander essay door Wilson van Dusen op onze website getiteld: [Een Mysticus over Swedenborg](#). Het werd door Drs. G.J. Bosman in 1998 in het Nederlands vertaald voor *Swedenborgiana* en digitaal uitgegeven door het Swedenborg Boekhuis in 2002.

Boekwinkel in Swedenborg House in het centrum van Londen, domicilie van de [The Swedenborg Society](#) [foto 2010].

Een treffend citaat uit Swedenborgs Droomdagboek: DD 78.

Ik zag een boekwinkel.

Dacht onmiddellijk dat mijn werk meer zou doen dan dat van andere mensen.

Maar toen viel het me meteen in dat iedereen de dienaar van een ander is, en onze Heer heeft tussen zijn middelen duizend mogelijkheden tot het voorbereiden van iemand, en zo moet dus elk boek worden overgelaten aan zijn eigen waarde, als een middel nabij of verwijderd, volgens de staat van de rede van elk mens.

Nog steeds willen trots en arrogantie weer naar voren dringen; moge God het beheersen, Hij heeft de macht in zijn handen.

Deze tekst sluit goed aan bij Van Dusen's opmerkingen over de 'embryonale' staat van Swedenborgs zienschapschap in die periode.

Kort daarna zou hij ertoe overgaan zijn observaties niet langer in het Zweeds maar in het Latijn te stellen. Later zou hij grote delen van deze waarnemingen incorporeren in zijn theologische werken, met name in de *Memorabilia* aan het einde van hoofdstukken in *Hemelse Verborgenheden*.

[GJ]

⇒ de hoofdtekst van [Swedenborgs Dromendagboek](#)

*Uit het Engels vertaald door Henk Weevers in 2011.
Digitale Uitgave [Swedenborg Boekhuis](#) Oktober 2012.*